

NÁZEV ŠKOLY	GYMNÁZIUM JOSEFA JUNGMANNA, LITOMĚŘICE, Svojsíkova 1, příspěvková organizace
ČÍSLO PROJEKTU	CZ.1.07/1.5.00/34.1082
NÁZEV MATERIÁLU	VY_32_INOVACE_6A_07_Dohoda o odchodu sovětských vojsk z Československa
TÉMA SADY	Dokumenty k českým dějinám po roce 1989
ROČNÍK	4. ročník, oktáva
DATUM VZNIKU	červenec 2013
AUTOR	Petr Bašus

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Dohoda o odchodu sovětských vojsk z Československa

Anotace:

Výukový materiál je určený pro výuku nejnovějších českých (československých) dějin v hodinách dějepisu 4. ročníku (resp. semináře z dějepisu).

Skládá se z textu historického dokumentu, námětů k domácí přípravě (vyučující může zadat tyto úkoly již v předešlé hodině, a vytvořit si tak podmínky pro snazší práci s dokumentem i zadanými otázkami) a námětů k rozboru dokumentu i historických souvislostí. Pro hlubší pochopení souvislostí je výukový materiál obohacen o konfrontaci s jinými písemnými a obrazovými dokumenty. Srovnání pak umožňuje plastičtější pochopení doby.

Texty mohou mít žáci vytištěné, nebo s nimi mohou pracovat ve vlastních elektronických médiích (PC, notebooky, tablety...). Učitel je také může promítnout.

Časová náročnost – 1 vyučovací hodina.

Dohoda mezi vládou ČSFR a SSSR o odchodu sovětských vojsk z ČSFR

Vláda ČSFR a vláda SSSR,

berouce v úvahu prohlášení československé vlády ze dne 3. prosince 1989 a prohlášení sovětské vlády ze dne 4. prosince 1989, včetně jejich právních aspektů,

vedeny snahou o rozvoj tradičního přátelství a spolupráce mezi ČSFR a SSSR při důsledném dodržování zásad mezinárodního práva zakotvených v Chartě OSN, včetně zásad respektování suverenity a nevměšování do vnitřních záležitostí,

potvrzující se pevné odhodlání všestranně napomáhat upevňování míru, stability a bezpečnosti v Evropě a na celém světě,

vyjadřující vůli dodržovat závazky vyplývající z Varšavské smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci ze dne 14. května 1955,

se dohodly na následujícím:

Článek 1

1. Úplný odchod sovětských vojsk z území ČSFR se uskuteční po etapách, přičemž první etapa bude ukončena do 31. května 1990, druhá etapa do 31. prosince 1990 a třetí etapa do 30. června 1991.
2. V první etapě se uskuteční odchod podstatné části sovětských vojsk v souladu se společně vypracovaným harmonogramem.

Článek 2

Vláda ČSFR poskytne sovětské straně při odchodu sovětských vojsk z ČSFR nezbytnou součinnost.

Článek 3

V období do úplného odchodu sovětských vojsk z území ČSFR se na tato vojska bude aplikovat režim fakticky existující v době sjednání této dohody, včetně majetkových, finančních a jiných otázek, s přihlédnutím k případným změnám v podmínkách vzájemného zúčtování a platebního styku.

Článek 4

Strany jmenují zmocněnce pro záležitosti odchodu sovětských vojsk, kteří budou řešit praktické otázky vyplývající z provádění příslušných ustanovení této dohody.

Článek 5

Majetkové a finanční otázky vznikající v souvislosti s odchodem sovětských vojsk budou posuzovat zmocněnci pro záležitosti odchodu sovětských vojsk a budou řešeny dohodami mezi příslušnými ministerstvy ČSFR a SSSR.

Článek 6

Majetkové a finanční otázky související se sovětskými vojsky v ČSFR, které nebudou upraveny do doby jejich úplného odchodu, budou vyřešeny zvláštní dohodou stran, která bude sjednána nejpozději do dvou let ode dne vstupu této dohody v platnost.

Článek 7

Tato dohoda vstupuje v platnost dnem podpisu.

Dáno v Moskvě dne 26.2.1990

Za vládu ČSSR Jiří Dientsbier

Za vládu SSSR E.A.Ševarnadze

Pramen: V. Škutina, Rusové přicházejí a odcházejí, Praha 1990, s. 57-58

Náměty k domácí přípravě:

1. Zopakujte si základní fakta o procesu tzv. Pražského jara 1968 a o okolnostech vpádu vojsk Varšavské smlouvy 21.srpna 1968.
2. Zjistěte, jak velký byl kontingent sovětských vojsk, dislokovaný v období 1968 – 1989 na území ČSSR.
3. Pokuste se zjistit, zda v blízkosti Vašeho bydliště (školy) byly v době normalizace umístěny posádky sovětské armády (příp. kde byly v ČSSR).
4. Zjistěte, kým byly ve svých zemích v roce 1990 J.Dientsbier a E.Ševarnadze.

Náměty k rozboru:

1. Shrňte stručně obsah dokumentu.
2. Proč myslíte, že v Dohodě o odchodu vojsk není žádná zmínka o událostech srpna 1968, resp. Pražského jara?

3. *O které právní normy se opírá argumentace československé strany požadující odchod sovětských vojsk?*
4. *Proč byly na území ČSSR rozmístěny v období 1968 – 1989 sovětské jednotky? Uvažujte v kontextu pojmu „normalizace.“ Jak v této souvislosti hodnotíte otázku československé suverenity v tomto období? (Při hodnocení se můžete opírat o vybrané citace z tzv. Moskevského protokolu z 27.8.1968 – viz níže.)*

Komuniké čs.-sovětského jednání v Moskvě ze dne 27.8.1968 (výňatky)

1.

V průběhu rozhovorů byly projednány otázky spojené s obranou socialistických vymožeností vybojovaných národy ČSSR při vzniklé situaci v ČSSR a také prvořadá opatření diktovaná touto situací a pobytem spojeneckých vojsk na území ČSSR (...)

Byla potvrzena věrnost ujednání socialistických zemí k podpoře, upevnění a obraně socialismu, nesmiřitelnému boji s kontrarevolučními silami, což je společnou internacionální povinností všech socialistických zemí (...)

3.

Delegace KSČ informovala o tom, že v nejbližších 6-10 dnech se bude konat plénum ÚV KSČ za účasti KRK strany. Plénum posoudí otázky normalizace situace v zemi, opatření ke zlepšení stranických a státních orgánů, ekonomické otázky a otázky životní úrovně, opatření k upevnění všech článků stranického a státního řízení a uvolnění z funkcí těch osob, jejichž další činnost by neodpovídala potřebám upevnění vedoucí úlohy dělnické třídy a komunistické strany, splnění usnesení lednového a květnového pléna ÚV KSČ z roku 1968, upevnění pozic socialismu v zemi a dalšího rozvoje vztahů ČSSR s bratrskými zeměmi socialistického společenství (...)

4.

Budou provedena nutná kádrová opatření ve vedení tisku, v rozhlase a televizi. Tak jako při setkání v Černé nad Tisou i nyní představitelé KSSS vyjádřili plnou solidaritu s těmito opatřeními, která odpovídají také základním zájmům socialistického společenství, jeho bezpečnosti a jednotě (...)

5.

Obě delegace projednaly otázky spojené s přítomností vojsk pěti socialistických zemí na území ČSSR a dohodly se o tom, že tato vojska se nebudou vměšovat do vnitřních záležitostí ČSSR. Jakmile pomine hrozba socialismu v ČSSR a bezpečnosti zemí socialistického společenství, bude proveden po etapách odchod spojeneckých vojsk z teritoria ČSSR (...)

7.

Představitelé KSČ prohlásili, že nedopustí odstranění z funkcí nebo dokonce represálie proti těm činitelům a pracovníkům strany, kteří bojovali za upevnění pozic socialismu, proti antikomunistickým silám, za přátelské vztahy k SSSR (...)

11.

Představitelé KSČ informovali, že vládou republiky byl dán pokyn čs. představiteli v New Yorku ohradit se kategoricky proti projednávání otázky o situaci v ČSSR v Radě bezpečnosti nebo v jiném orgánu OSN a kategoricky žádat vypuštění tohoto bodu z programu jednání (...)

12.

V souvislosti s tím předsednictvo ÚV KSČ považuje za nutné provést některé další kádrové změny ve stranických a státních orgánech a organizacích v zájmu zajištění rychlé konsolidace ve straně i v zemi. Tyto otázky budou všestranně posouzeny po návratu do vlasti. Bude prověřena rovněž činnost ministerstva vnitra a na základě výsledků budou učiněna opatření k upevnění jeho vedení (...)

14.

Delegace se dohodly v zájmu obou komunistických stran a přátelství mezi ČSSR a SSSR považovat jako přísně tajné kontakty mezi vedoucími představiteli KSSS a KSČ v období po 20. 8. t.r. a tím i obsah nově uskutečněných rozhovorů (...)

5. *Výše citované výňatky z Moskevského protokolu jasně dokazují nátlak sovětské strany na představitele ČSSR i počínající normalizaci. Pokuste se tyto důkazy najít.*
6. *Dokážete určit, kdo je sovětskou stranou „chráněn“ článkem č.7? Se kterou událostí roku 1968 tento článek souvisí?*
7. *Jaké neblahé dědictví přinesl téměř dvacetiletý pobyt sovětských vojsk na našem území (viz též ilustrační snímek). Uvažujte i o jiných než materiálních aspektech.*

8. *V dubnu 1991 došlo k zajímavé akci související s pobytem a odsunem sovětských vojsk. Výtvarník David Černý natřel známý tank č.23 na pražském Smíchově (památník osvobození sovětskou armádou v roce 1945) růžovou barvou. Za to byl krátce trestně stíhán, než se za něho postavila skupina poslanců. Co myslíte, že chtěl růžovou barvou vyjádřit? Schvalujete jeho počínání? Je vhodné takové chování ve vztahu k symbolům historických událostí?*

obr. „Růžový tank“ (dnes ve Vojenském muzeu v Lešanech)

Zdroje:

VESELÝ, Zdeněk. *Dějiny českého státu v dokumentech*. Praha: Professional Publishing, 2012, s. 742 – 744, ISBN 978-80-7431-064-5.

VESELÝ, Zdeněk. *Dějiny českého státu v dokumentech*. Praha: Professional Publishing, 2012, s. 712 – 717, ISBN 978-80-7431-064-5.

AUTOR NEUVEDEN. *Wikimedia - Milovice* [online]. [cit. 27.8.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Milovice_-_ex-Soviet_building.jpg

AUTOR NEUVEDEN. *Wikimedia - Růžový tank* [online]. [cit. 27.8.2013]. Dostupný na WWW:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Lesany_military_muzeum_4101.JPG